

Crna Gora
Opština Berane

KONKURSNI ZADATAK

KONKURS ZA IDEJNO ARHITEKTONSKO URBANISTIČKO RJEŠENJE OBJEKTA
NOVOG GRASKOG GROBLJA U BERANAMA

SADRŽAJ

I UVOD

1. Izbor zemljišta i mesta
2. Oblik, položaj i veličina

II PRAVNI OSNOV

III CILJ I SVRHA

IV PREDMET IDEJNOG RJEŠENJA

V LOKACIJA

VI USLOVI I PARAMETRI IZ PLANKOG DOKUMETA

1. Komunalna infrastruktura ,Grobља
2. Uslovi građenja na zemljištu van naselja i na poljoprivrednom zemljištu
3. Pejzažno oblikovanje prostora-objekti pejzažne arhitekture specijalne namjene

VII PREPORUKE

VIII PRAVILA I STANDARDI

IX SADRŽAJ IDEJNOG RJEŠENJA

1. pristupni put,
2. zajednički prostor između grobalja
3. cjelina za grobna mjesta sa internim pješačkim i kolskim saobraćajem

X SMJERNICE I PREPORUKE

XI PROPISI OD ZNAČAJA ZA KONKURSNI ZADATAK

I UVOD

Postojeće gradsko groblje se nalazi u zahvatu DUP-a „Groblje“ ,ima utvrđenu granicu i površinu i ispunjeni su planirani kapaciteti tako da se javila potreba za iznalaženjem i formiranjem nove površine za ovu namjenu a PUP-om „Berane „ nije predviđena nova lokacija.Trenutno se u okviru gradskog groblja koristi i objekat-gradska kapela sa tri mjesta za izlaganje i parking prostor koji je na javnoj površini pored prilazne ulice postojećem groblju.Na ovoj lokaciji je moguće popunjavati već formirana grobna mjesta a nije moguća izgradnja novih grobnih mjesta. Iz tog razloga se predviđa novo gradsko groblje koje neće imati centralnu ulogu za čitavo područje grada.

Izbor zemljišta i mjesta

Groblje treba planirati za 70 do 100 godina, i trebalo bi izabrati područje koje neće biti predmet gradnje i proširenja gradskih površina za predviđeni period. Položaj groblja bi trebalo da bude izvan grada. Groblje bi trebalo smatrati slobodnom zelenom površinom, te pri obradi obratiti pažnju da se kasnije po potrebi može koristiti i kao rekreativna slobodna površina povezana sa mrežom ostalog gradskog zelenila. Groblje može biti 5 do 8 i više kilometara udaljeno od centra grada, a granično odstojanje do najbliže aglomeracije da je najmanje 100 do 600 m. Udaljenost groblja je zavisna od topografije terena, tako da kod zatalasanog, udaljenost može biti daleko manja nego kod ravnog. Pri izboru mjesta trebalo bi obratiti pažnju na geološki sastav, sam položaj i konfiguraciju terena.

Ako se naselje snabdjeva podzemnom vodom, tada je potrebno ispitati podzemni tok ovih voda i sprečiti mogućnost zagađivanja izvorišta. Podzemna voda bi trebalo da bude na dubini od najmanje 2,5 do 3,00 m.

Najpodesnija je zemlja srednje vlažnosti čiji su gornji slojevi od gline, ilovače i lesa, dok niži slojevi treba da su sposobni za filtriranje podzemnih voda. Dubina kopanja zavisna je od sastava zemljišta, pa iznosi 1,50 do 2,00 m za odrasle ili 0,75 do 1,00 m za djecu. Duboka kopanja nisu preporučljiva zbog mogućnosti pojava podzemnih voda, ali debljina zaštitnog sloja zemlje bi trebalo da iznosi najmanje 1,20 m. Ukoliko nije moguće zadovoljiti uslove o dubini i zaštitnom sloju, tada se mora sprovesti melioracija i drenaža terena i njegovo osposobljavanje za groblje.

Ako između dna groba i najvišeg vodostaja podzemne vode postoji sloj od najmanje 50 cm neoštećene zemlje, zemljište se može smatrati pogodnim. Međutim, ako vodostaj podzemne vode dopire do dna grobova, voda može u tom slučaju izazvati izlučivanje zaraznih materija iz grobova. Količina organskih materija koje podliježu truljenju, relativno je znatno manja na groblju, nego na mjestima deponija otpada i fekalija ako nema sprovedenih kanalizacionih uređaja.

Okruživanje vazduha iznad područja groblja može biti samo ako se vrši prekopavanje pre isteka vremena propisanog turnusa i kada nije okončan proces raspadanja, koji za odrasle traje 7 do 8 godina, a za djecu oko 4 godine.

U području naselja groblje se veoma rijetko zasniva kao nova površina, U manjim mjestima jedno isto groblje služilo je mnogim generacijama, a u gradovima sa znatnim porastom broja stanovnika predviđaju se nova groblja koja se izgrađuju za narednih 100 godina. Pri određivanju površine, tipa i karaktera groblja, potrebno je prethodno proučiti smrtnost u području, odrediti način sahranjivanja i potrebnu površinu grobnog mjesta . Po Šusteru može se izračunati broj grobova na 1000 stanovnika godišnje po sledećem obrascu:

$$X = (0 + D/2) C / 100$$

gde je X= broj grobova na 1000 stanovnika godišnje,,

0= broj umrlih odraslih godišnje,

D= broj umrle dece do 10 godina starosti godišnje,

C= prosečna smrtnost na 1000 godišnje. Kao prosek umiranja na 1000 stanovnika godišnje može se pretpostaviti 15.

Oblik, položaj i veličina

Po svom obliku groblja mogu biti veoma različita, u zavisnosti od reljefa terena, položaja mjesta i shvatanja projekatana u pogledu njihovog oblikovanja. Geometrijske podjele groblja i ortogonalne šeme ekonomičnije su od slobodnih koncepcija sa parkovsko-pejzažnim uređenjem.

Pri projektovanju groblja bi trebalo obratiti pažnju na preglednosti i mogućnost orijentacije, te u tom smislu postaviti karakteristične objekte tako, da svojim položajem omogućavaju dobro sagledavanje ukupne lokacije. Ortogonalni šema kod većine postojećih grobalja namijenjena je isključivo sahranjivanju, dok se kod novoprojektovanih osjeća težnja ka rješavanju slobodnog pejzažnog ambijenta sa parkovima i vijugavom mrežom puteva i nepravilnim parcelama sa slobodnim zelenilom. Slobodan način oblikovanj uslovljava veće slobodne terene i dužu mrežu saobraćajnica, jer su površine za sahranjivanje razučene. Neizgrađene i površine predviđene za komunikacije kod slobodne grupacije pejzažnog groblja iznose 1/5 do 1/2 od površine predviđene za sahranjivanje.

Iz više razloga, a naročito iz tehničkih, administrativnih i higijenskih, bilo bi preporučljivo imati jedno centralno groblje, mada se izvesni autori zalažu, iz tehničkih, administrativnih i higijenskih razloga,

da bi bilo potrebno kod naselja sa većim područjem, brojem stanovnika i naselja koja povećavaju svoju površinu, sprovesti decentralizaciju. Ako je groblje postavljeno centralno, tada se cjelokupno sahranjivanje obavlja samo na jednom kompleksu, bez obzira na vjeroispovesti i način vršenja obreda. Dobra strana ovog groblja je nerazbijenost i centralizacija jedinstvene uprave i službe kao komunalne djelatnosti, a loša se ispoljava kod gradova sa velikom površinom, udaljenošću od pojedinih naseljenih dijelova grada. Groblja bi se mogla decentralizovati tako da grad ima raspoređene površine groblja prema položaju gradskih rejona. Međutim, ukoliko pored centralnog gradskog groblja postoje i periferna, koja su nastala mahom prerastanjem gradova i pripajanjem pojedinih prigradskih naselja, tada ona imaju lokalni značaj.

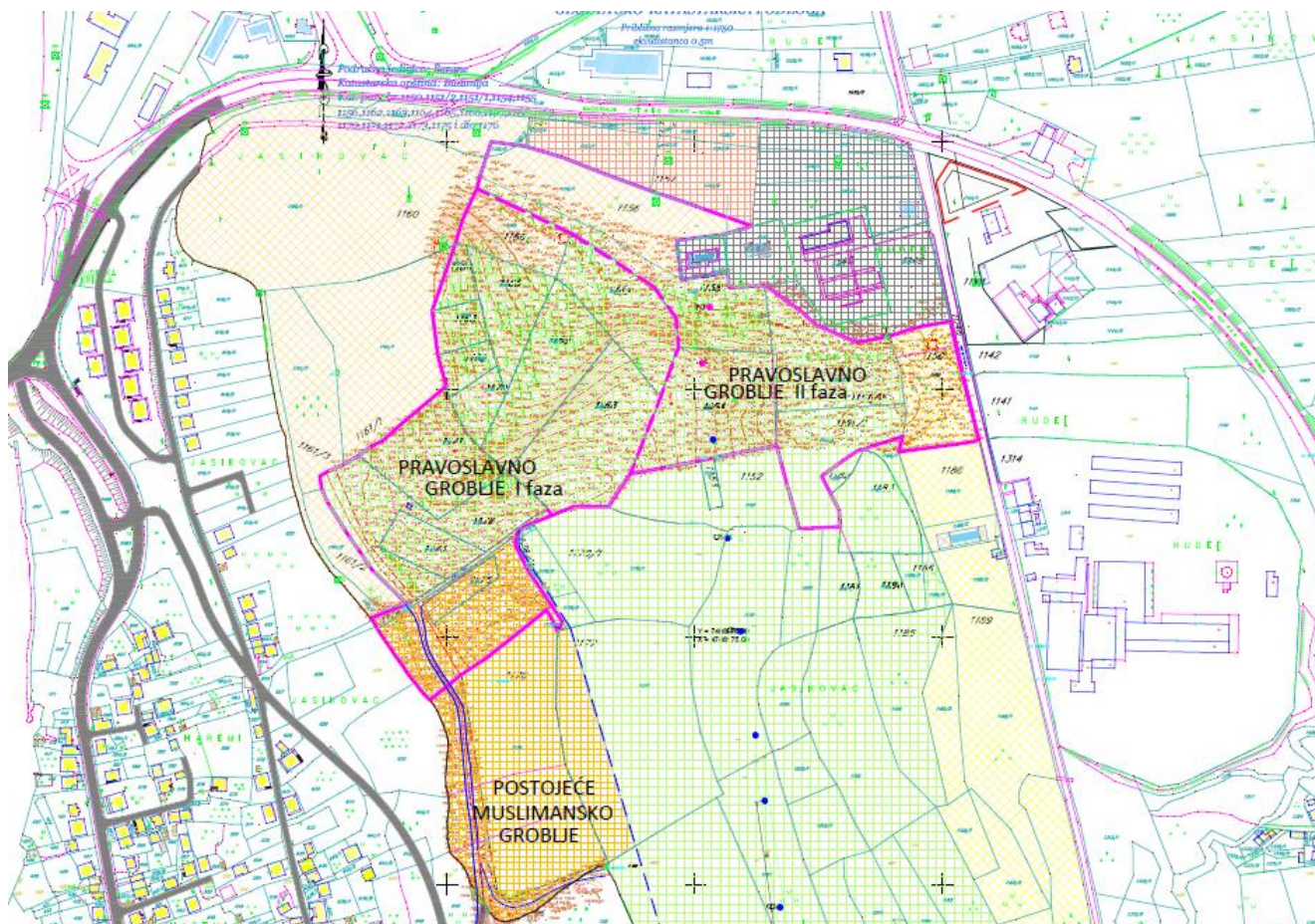
Primjena centralnog ili decentralizovanog groblja zavisna je od uslova konfiguracije terena, pogodnosti tla i broja stanovnika. Za gradove do 100 000 stanovnika opravdana je centralizacija. Međutim, kod gradova sa većim brojem stanovnika preporučljiva je decentralizacija.

Površina groblja je u funkcionalnoj zavisnosti od broja stanovnika i načina sahranjivanja. Veličina groblja raste povećanjem broja stanovnika. Kremacija smanjuje potrebu za površinom, grobnice primaju veći broj umrlih, dok se grobovi češće prekopavaju. Ako pretpostavimo da se u doglednoj budućnosti, bilo iz tehničko-ekonomskih, dogmatskih ili navika stanovnika, kremacija neće primjenjivati, tada bi se za iznalaženje potrebne površine groblja moralo obračunavati sa 100% obavljanja sahrane ukopavanjem.

Osnovna jedinica za određivanje veličine groblja je 2.5 m² po stanovniku, te potrebna površina za groblje iznosi za ovu lokaciju cca 5,0ha:

BR.STANOVNIKA do.....	POVRŠINA GROBLJA ha
1.000	0.25ha
5.000	1.25
10.000	2.5ha
50.000	12.5ha
100.000	25.0ha

Za predmetni objekat je obezbijedena površina od P=46.434m² za prvu fazu realizacije a u buduće se planira proširenje na račun privatnog zemljišta do površine P=74.446 m² koja će predstavljati drugu fazu realizacije. Objekti faze su predmet idejnog rješenja

II PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za izradu idejnog urbanističkog arhitektonskog rješenja, na osnovu kojeg se izrađuje tehnička dokumentacija, obavezno se raspisuje javni konkurs za objekte za potrebe državnih organa, lokalne samouprave, zdravstvenih, prosvjetnih, naučnih, kulturnih, sportskih i objekata socijalne zaštite koji su u državnoj svojini ("Sl.list CG" br. 64/17, 44/18, 63/18, 82/20 i 86/22)

Javni konkurs shodno čl.54 Zakona raspisuje i sprovodi Ministarstvo osim za objekte koji se u cjelosti ili djelimično finansiraju iz budžeta lokalne samouprave, kada ga sprovodi nadležni organ lokalne uprave.

Način i postupak raspisivanja i sprovođenja javnog konkursa je propisalo Ministarstvo Pravilnikom o načinu i postupku raspisivanja i sprovođenja javnog konkursa za idejno arhitektonsko rješenje (Sl.list CG br.19/18).

Shodno čl.5 Zakona "objekat je prostorna, funkcionalna, konstruktivna, arhitektonska, estetska, tehničko-tehnološka ili biotehnička cjelina sa ili bez instalacija, postrojenja i opreme koja se u njega ugrađuje (zgrade, inženjerski objekti, javne zelene površine, groblja i dr.)

Shodno čl.223 Zakona je propisano " Propisi jedinice lokalne samouprave, kojima se uređuju lokalni objekti od opšteg interesa primjenjivaće se do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore u dijelu koji se odnosi na: vodovodnu, telekomunikacionu i kanalizacionu infrastrukturu, toplovode; opštinske puteve (lokalne i nekategorisane) i prateće objekte; ulice u naseljima i trgove; parking prostore, pijace; gradska groblja; podzemne i nadzemne prolaze; javne garaže i dr."

Odluka o određivanju lokacije za izgradnju lokalnog objekta od opšteg interesa ("sl.list CG-opštinski propisi br.13/20)

III CILJ I SVRHA

Cilj izrade predmetnog Idejnog arhitektonsko-urbanističkog rješenja je izvršiti prostornu i tehničku razradu optimalne varijante pravoslavnog groblja na definitivno utvrđenoj lokaciji za obje faze , u određenom zahvatu, pri čemu bi se predložio načina uređenja prostora, odredili oblici i materijalizacija, sagledavajući širi kontekst i okruženje.

Svrha konkursa je da se uradi prostorna analizu uklapanja novog objekta/objekata sa svim svojim sadržajima u postojeći prostor i detaljnim prikazom svih ograničavajućih faktora i potencijala prostora. Takođe je potrebno uskladiti oblik predmetnog objekta/objekata sa već stečenim prostornim i planskim obavezama u neposrednom okruženju, prirodnim ambijetom, vidicima.

Idejno rješenje bi trebalo da je osnova za dalju detaljnu razradu, izradu glavnog projekta za prvu fazu i osnova za uklapanje u planski dokument višeg reda čija izrada je u toku.

IV PREDMET IDEJNOG RJEŠENJA

Predmet idejnog arhitektonsko urbanističkog rješenja je izgradnja novog gradskog groblja sa pratećim komunalnim sadržajima za koju je utvrđena granica u zahvatu katastarskih parcela br. 1150, 1151/2, 1151/1, 1154, 1155, 1156/1, 1156/2, 1162, 1163, 1164, 1165, 1166, 1167, 1168, 1169, 1170, 1171, 1172, 1173, 1174, 1175 i dio katastarske parcele br. 1176 sve KO Budimlja, Opština Berane. Ovaj zahvat predstavlja granicu novog pravoslavnog groblja u obje faze.

Takođe je predmet idejnog rješenja izgradnja izgradnja pratećih komunalnih sadržaja i infrastrukture: kapele, planiranje internih saobraćajnih i pješačkih komunikacija, formiranje prilaza (glavnog i ekonomskog) u skladu sa prostornim i planskim mogućnostima i uklapanje svega u granicu zahvata i teren koji je u nagibu za novo groblje a za potrebe postojećeg islamskog groblja planirati gasulhanu sa pratećim sadržajima. Postojeće islamsko groblje posmatrati kao već formiranu cjelinu za grobna mjesta i kao kontakt zonu. Kako postojeće islamsko groblje u svom zahvatu nema gasulhanu i prateće objekte, u okviru zadate lokacije planirati prateće komunalne sadržaje za oba groblja a postojeće groblje kao kontakt zonu predstaviti samo grafički.

Šemu novog groblja sa internim komunikacijama, pejzažno uređenje i ogradu planirati sa punom pažnjom, prilagoditi terenu u nagibu i užem i širem okruženju.

V LOKACIJA

Planirana lokacija se nalazi u zahvatu urbanističke razrade PUP-a Berane ("Sl.list CG-opštinski propisi br.35/14), zoni planiranog DUP-a "Jasikovac polje" koji nije donešen . Opredeljena površina za lokaciju je 74.446m² sa trenutnom namjenom poljoprivredno zemljište.

Lokacija je nepravilnog oblika na nagnutom terenu. Lokacija nema centralnu ulogu groblja jer već postoji gradsko groblje sa svojim granicama, kapelom i pratećim sadržajima ,čije će se postojeće grobnice koristiti i u budućnosti.

Na licu mjesta postoji prilazni put širine 3m. Prilaz lokaciji je planiran sa južne strane sa planirane gradske saobraćajnice iz Harema sa kolovozom širine 5,5m i obostranim trotoarima 1,5m. Kako će se groblje realizovati fazno, ekonomski prilaz je potrebno planirati sa iste strane .

Kolski pristup se odnosi na pristup servisnih i interventnih vozila, i pristup parkingu, a planiranu saobraćajnicu bi trebalo tretirati integralno sa parternim rješenjem.

Površina obuhvata:

R.BR.	k.p.,KO Budimlja	Način korišćenja	Površina (m ²)	
01	1150	Pašnjak 4. klasa	3150	privatno
02	1151/1	Pašnjak 4. klase	4382	privatno
03	1151/2	Pašnjak 4. klase	5145	privatno
04	1154	Njiva 4. klase	6524	privatno
05	1155	Njiva 4. klase	4957	privatno
06	1156/1	Livada 3. klase	6314	privatno
07	1156/2	Livada 3. klase	125	privatno
07	1162	Voćnjak 3. klase	960	Opština
08	1163	Voćnjak 3. klase	1105	Opština
09	1164	Voćnjak 3. klase	1128	Opština
10	1165	Voćnjak 3. klase	3008	Opština
11	1166	Voćnjak. klase	2876	Opština
12	1167	Voćnjak 3. klase	4375	Opština
13	1168	Livada 4. klase	7082	u postupku eksproprijacije
14	1169	Voćnjak 3. klase	5125	u postupku eksproprijacije
15	1170	Voćnjak 3. klase	1204	Opština
16	1171	Voćnjak 3. klase	4602	Opština
17	1172/1	Livada 4. klase	3412	Opština
17	1172/2	Livada 4. klase	2594	u postupku eksproprijacije
18	1173	Livadaa 4. klase	1818	Opština
19	1174	Nekateg.put	527	Opština
20	1175	Njiva3. klase	910	Opština
21	dio 1176	Površina bez postojećeg groblja na parceli	5.717	Opština
UKUPNO			74.446m²	

Površina postojećeg groblja islamske zajednice

R.BR.	k.p.,KO Budimlja	Način korišćenja	Površina (m ²)
1.	Dio 1176 i dio 1177		12916 m ²

VI USLOVI I PARAMETRI IZ PLANKOG DOKUMETA

PUP Opštine Berane, tekstualni dio, ("Službeni list – opštinski propisi", br. 35/14)

1.2.5. Komunalna infrastruktura ,Groblja

Povoljni tereni su: sa nagibom do 10°, stabilni, zaštićeni od erozije i klizanja, sa nivoom podzemnih voda: 2,5-3 m ispod površine zemlje.Oko groblja obavezno formirati zaštitni pojas zelenila i ogradu sa ulaznom-glavnom kapijom. Gradsko groblje u Beranama treba planski razvijati a njegovo uređenje i održavanje kao obavljanje delatnosti sahranjivanja treba da bude u nadležnosti komunalnog preduzeća.

2.4.1.2.2. Uslovi građenja na zemljištu van naselja i na poljoprivrednom zemljištu

Kriterijumi i smjernice za ostale objekte komunalne infrastrukture

1) Ljudska groblja

Pod objektima na grobljima podrazumevaju se:

1. grobne parcele
2. grobna mesta,
3. kapele (boksovi) za umrle,
4. kolske i pješačke saobraćajnice i prilazni put.
5. pješački trg,

6. drugi objekti (vjerski, sale za parastose, ekonomski, prodavnice cvijeća i pogrebne opreme i drugi objekti za vršenje pogrebne djelatnosti),
7. zelene površine,
8. ograda groblja.

Minimalni sadržaj:

- za seoska groblja je: tačka 1, 2, 4, 7 i 8.
- Ostali sadržaji određuju se prema veličini, mogućnosti i potrebama naselja.

Prije izgradnje groblja, neophdno je obaviti prikupljanje podataka o sastavu zemljišta, njegovoj propusnosti i sl., kako bi se na taj način izbjegla eventualna zagađenja i uticaj na podzemne vode i izvorišta koja se koriste za piće ljudi i stoke.

Kriterijumi i smjernice za groblja utvrđuju se :

- Za izgradnju objekata na neizgrađenom dijelu groblja,
- Za legalizaciju objekata koji nemaju građevinsku dozvolu,
- Za rekonstrukciju postojećih objekata.

Pravila gradnje za navedene objekte na grobljima su :

1. oblik i veličina grobnih parcela određuju se na osnovu prostornih uslova i funkcionalnih zahtjeva.
2. vrsta i dimenzije grobnih mjesta određuje se na osnovu Opštinske Odluke o sahranjivanju i grobljima
3. minimalna širina pješačkih staza koje dijele grobne parcele je 1,20 m.
4. kolske saobraćajnice (prilazni put) dimenzionišu se prema kategoriji puta i rangu naselja stim što je minimalna širina kolovoza 5,0 metara a izuzetno minimalno 2,5 metra za seoska groblja kada se prilaz utvrđuje preko poljskog odnosno nekategorisanog puta.
5. gabarit, oblik i položaj kapele i drugih objekata određuje se prema prostornim mogućnostima, funkcionalnim zahtjevima (povezivanje za kolski i pješački saobraćaj) i rangu i potrebama naselja. Predhodni stav odnosi se na legalizaciju, rekonstrukciju, dogradnju i nadgradnju objekta.
6. u slučaju kada se groblje graniči sa stambenim objektima, prilikom određivanja položaja grobnih parcela na neizgrađenom dijelu groblja, ivica parcele mora biti udaljena minimalno 25,0 m. Od najbližeg postojećeg ili planiranog stambenog objekta. Prostor između grobne parcele i granice groblja ima karakter zaštitnog zelenog pojasa i mora se ozeljeniti visokom vegetacijom.
7. ograda kompleksa prema javnom putu i neizgrađenom zemljištu je transparentna sa visinom koja je određena za stambene ili industrijske objekte, s tim da se omogućuje i formiranje "žive" ograde. Ograda na granici groblja prema stambenim objektima iz tačke 6. je zidana, industrijska, pod uslovom da ne ugrožava osunčavanje stambenih objekata.

3.7. Pejzažno oblikovanje prostora-objekti pejzažne arhitekture specijalne namjene

Objekti pejzažne arhitekture specijalne namjene: **Groblje**

Za ovu kategoriju zelenila karakteristična je sinteza arhitekture, skulpture i vrtno parkovske umjetnosti, monumentalni karakter kompozicije, specifični karakter kompozicije, stvaranje određenog raspoloženja, geometrijski stil određenih kompozicija, specifičan karakter vegetacije, strogo promišljena šema kretanja. Ova vrsta zelenih površina treba da bude ograničena brojem funkcionalnih zona. Planirati nekoliko pravaca kretanja, različitih dužina. Za zeleni pojas i parkovski oblikovni prostor planirati 20% površine opredjeljene za grobna mjesta.

Prilikom organizacije površina groblja potrebno je njegove sadržaje fizički odvojiti od okolnih namjena. U okviru parcele planirati živu ogradu sastavljenu od autohtonih zimzelenih vrsta guste krošnje koje podnose orezivanje. Pri rasporedu zelenila, staza i drugih elemenata uređenja prostora voditi računa o funkcijama sahranjivanja i vjerskih obreda, pješačkim kretanjima i sl. Prilikom ozelenjavanja kombinovati parterno zelenilo sa žbunastim zasadima i nižim drvećem, a visoka, pojedinačna stabla koristi za akcentovanje. Kod izbora sadnog materijala i njegovog komponovanja voditi računa o tome da zelenilo pri rastu ne ugrožava grobnice i grobna mjesta.

Odluka o održavanju javnih groblja, kapela i sahranjivanju na teritoriji opštine Berane, „Službeni list Crne Gore“ – Opštinski propisi, br. 38/2019)

Dubina groba mora iznositi najmanje 1,5 m, a visina humke 0,40 m.

Prostor između grobnih mjesta ne smije biti uži od 1,5 m, a razmak između grobova mora iznositi najmanje 0,5 m. Porodična grobnica mora odgovarati građevinskim propisima i po pravilu treba da ima površinu od 6 m².

VII PREPORUKE

Lokacija novog groblja se prostorno nastavlja na lokaciju postojećeg islamskog groblja i preporučuje se da se u smislu komunalnih pratećih objekata posmatraju prostorno kao jedinstvena cjelina.

Oba groblja će da imaju jedan prilaz, parking prostor za zaposlene i posjetioce, kapelu /gasulhanu, upravnu zgradu sa pratećim sadržajima, komercijalne prostore i krematorijum a unutrašnja infrastruktura se planira odvojeno.

Takođe se preporučuje da se lokacija novog groblja planira kao savremeno gradsko groblje, sa blokovima koje je zbog nagiba terena potrebno prilagođavati kolskom i pješačkim prilazima. Bitno je da se u sklopu istog bloka ne planiraju različiti načini sahranjivanja (odvojiti blok za kasete za urne u zidu i grobove za urne za koje se predviđa 0,92m² po urni). Takođe je preporuka da se najviše prostora (cca 2/3 raspoloživog prostora) predvidi za tradicionalni način sahranjivanja u grobnicama sa četiri mjesta (4 lica u dva nivoa).

Preporučuje se da se u okviru lokacije odredi zona za komunalne sadržaje koja bi bila u funkcionalnom smislu pristupačna za oba groblja i predstavljala bi centralne objekte sa uređenim internim trgom za okupljanje posjetioca.

Bitan element koji bi trebalo da bude predmet Idejnog rješenja, a doprinosi stvaranju humanog i estetski oformljenog ambijenta je: materijalizacija javnih prostora (trgovi, platoi, staze), klupe za sjedjenje, korpe za otpad, česme, vodene površine/fontane, nadstrešnice, paviljoni/sjenici, zelenilo, rasvjeta.

VIII PRAVILA I STANDARDI

- za sahranjivanje 1 lica u istom nivou ili 2 lica u dva nivoa (raka širina 1): dužina 280 cm, širina 150 cm, dimenzije otvora su dužina 220 cm, širina 90 cm. Minimalan razmak između spomenika izgrađenih na ovom tipu groba ne može biti uži od 35 cm.
  - za sahranjivanje 2 lica u istom nivou (raka širina 2): dužina 280 cm, širina 210 cm, dimenzije otvora su dužina 220 cm, širina 180 cm. Minimalan razmak između spomenika izgrađenih na ovom tipu groba ne može biti uži od 35 cm.
  - za sahranjivanje 2 lica u dva nivoa (porodična grobnica širina 1): dužina 280 cm, širina 190 cm, dimenzije otvora su dužina 230 cm, širina 140 cm. Minimalan razmak između spomenika izgrađenih na ovom tipu grobnice ne može biti uži od 35 cm.
  - Za sahranjivanje 4 lica u dva nivoa (porodična grobnica širina 2): dužina 280 cm, širina 210 cm, dimenzije otvora su dužina 230 cm, širina 180 cm. Minimalan razmak između spomenika izgrađenih na ovom tipu grobnice ne može biti uži od 70 cm.
- Dubina svih grobnih mesta je 230 cm.

IX SADRŽAJ IDEJNOG RJEŠENJA

Za lokaciju za novo groblje planirati ukupan zahvat obje faze

1. pristupni put,
2. komunalni objekti (koji se odnosi na oba groblja) a to su: objekti za upravu sa pratećim sadržajima, kapela i gasulhana sa pratećim sadržajima, cvjećara, prostor za odlaganje smeća, krematorijum, kotlarnica, parkinzi i dr. Ove objekte planirati kao reperne objekte ukupnog kompleksa.
3. naglašena jedna funkcionalno odvojena cjelina za grobna mjesta sa internim pješačkim i kolskim saobraćajem za novo groblje (postojeće islamsko groblje nije predmet razrade jer je već formirano ali se prikazuje kao postojeća površina)

A. KAPELA SA MRTVAČNICOM :Predvidjeti min 3 prostorije za primanje saučešća po cca 45m² u sklopu kojih je potrebno predvidjeti wc i ostavu za rodbinu sa jednim zajedničkim predprostorom . Svaka prostorija mora imati poseban prilaz za porodicu i poseban ulaz za posetioce. U sklopu ovog objekta bi na pristupačnom mjestu trebalo predvidjeti toalete za posjetioce cca 30m². Planirati mrtvačnicu sa pratećim sadržajima za min 4 mjesta za sanduke u dva nivoa. Preporuka je da se krematorijum planira sa zadnje strane objekta (potencijalno uz kotlarnicu sa nus prostorijama).

Nus prostorije kapele su prostorije za posluživanje cca 50 m² i čajna kuhinja sa ostavom cca 25 m². Ispred kapele planirati natkriveni prostor koji bi trebalo predvidjeti jedinstveno za sva tri ulaza. Trem ispred ulaza postavlja se radi zaklona od prodiranja sunčanih zraka, zaklona od nevremena, za komuniciranje sa ostalim odajama i privremeno zadržavanje posetilaca cca 150m².

B. GASULHANA: Predvidjeti sledeće prostorije: prostor za obredno pranje premonulog (gasul) 35 m², rashladni boks sa spratnom komorom za 4 preminula 15 m², prostor za obredno pranje onih koji vrše molitvu (abdest) 16 m², toalet za posjetioce 30 m², prostorije za izlaganje preminulih 2 x 25 m², prostorije za posluživanje 2 x 25 m², čajna kuhinja uz prostorije za posluživanje sa ostavom 25 m², predprostor cca 50 m² i nadstrešnica 150 m².

- C. PROSTOR ZA UPRAVU :predvidjeti dvije kancelariju sa nus prostorijama cca 2x25m²,prostor za boravak baštovana za održavanje zelenila cca 12m²,ostava za alat sa radionicom za povremene popravke cca 30m² ,kotlarnica cca 30m²,ostava za ogrev cca 30m² i sanitarije za zaposlene.
- D. CVJEČARA:predvidjeti prodajni prostor s nadstrešnicom i sanitarijama cca 50m².
- E. PROSTOR ZA ODLAGANJE SMEĆA: za odstranjivanje smeća i organskog otpada predvidjeti sabirne punktove, koje treba organizovati sa potpunom higijenskom zaštitom i tipiziranim posudama. Uz njih planirati platoe za radnike, gdje mogu nesmetano pripremiti potrebni materijal.
- F. PLATO ZA POSJETIOCE: u zavisnosti od koncepta predvidjeti jedinstven plato za skupljanje posjetilaca do momenta obavljanja obreda. Prostor oko kapele/gasulhane koncipirati kao otvoreni prostor, na kome se posetioци zadržavaju, čekajući ulazak u kapelu/gasulhanu. Prostor je potrebno opremliti potrebnim mobilijarom u estetskom i funkcionalnom smislu.
Spoljni trg omogućuje pristup u oba groblja i organizaciji grobljanske službe, a po potrebi može se koristiti i kao pristup putničkim vozilima.
Za sve navedeno je opredjeljen prostor između islamskog i pravoslavnog novog groblja gdje bi se kapela/gasulhana formirala kao centralni objekat kako bi se dobila jedinstvena vizuelna cjelina prostornog rješenja. Za sve objekte obezbijediti prilaze za lica sa smanjenom pokretljivošću
- G. ZONA ZA GROBNA MJESTA-arhitektonska koncepcija
Zonu za izgradnju grobnih mjesta planirati na osnovu isplaniranog glavnog kooridora –interne kolske ulice i sekundarnih pješačkih kooridora koje je obavezno prilagoditi terenu u nagibu. Pri projektovanju koristiti racionalnu šemu blokova koja obezbjeđuje pravilnu geometriju i kvalitetnu funkciju prilaznih staza do svih tačaka unutar kompleksa. Ovakvim načinom organizacije prostora, uračunati sve modele načina ukopa i obezbijediti najracionalniju iskorišćenost prostora i dobiti optimalan broj grobnih mjesta odnosno grobnica. Zabranjena je izgradnja grobnica u kojima se sahranjivanje vrši iznad površine zemlje i tome naročito posvetiti pažnju analizirajući teren i **smjer izgradnje grobnica za pravoslavno groblje**.
Predvidjeti i manje blokove za kolumbarijume – kasete za urne u zidu i rozarijume – grobove za urne po principu i normativu od 0,64m² neto površine (bruto površine 1.22m²) po mjestu za urnu.
U okviru ove namjene odnos površina za sahranjivanje prema površinama ostalog sadržaja kreće se u rasponu 60:40% kod izrazito arhitektonske do 40:60% kod pejzažne koncepcije. Ova funkcionalna podjela orijentaciono se sastoji u sledećim odnosima: 60% površine namenjene grobnim mjestima, 20% zeleni pojas i parkovski oblikovan prostor, 16% površine za pješačke staze i saobraćajnice, 3% trg za ispraćaj sa objektima kapele, i 1 % ostali sadžaji.
Pri raspoređivanju grobnica trebalo bi obratiti pažnju da iste imaju dobre komunikacije i dovoljno mjesta za spuštanje sanduka. Sanduk ne sme menjati svoj horizontalni položaj pri spuštanju u grob ili grobnicu.
Krstovi i slične oznake umrlih, cveće, fenjeri, vaze i dr. ne bi smeli biti postavljeni izvan grobnica ili groba, jer bi to moglo smetati komunikacijama.
- H. PARKING PROSTOR: van granica zone groblja predvidjeti parking prostor za zaposlene cca 5PM i za posjetioce minimum 50 PM pri čemu je obavezno u skladu sa standardima predvidjeti i parkinge za invalide.
Dimenzije parkinga i manipulativne saobraćajne površine planirati u skladu sa standardima.
Pristupne rampe i sav sadržaj koji treba obezbijediti za lica sa invaliditetom projektovati u skladu sa *Pravilnikom o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom („Službeni list CG“ broj 48/13 i 44/15).*
- I. INTERNE SAOBRAĆAJNICE I PJEŠAČKE ZONE
Interni kolsko pješački saobraćaj planirati u skladu sa konceptom rješenja a u okviru zone groblja. Planirati kolsko pješačke zone širine min.4,0m a samo pješačke zone u okviru blokova min.2,5m primjenjujući za obloge prirodne i lokalne materijale.
Za sve popločane komunikacije predvidjeti rasvjetu
Pristup teretnim vozilima službe groblja treba omogućiti posebnim ogrankom sa saobraćajnog trga, odnosno pristupne saobraćajnice.

J. OGRADA I ULAZI

Ogradu planirati max visine 1,4m. Preporuka je koristiti dekorativno zelenilo i pregradno zelenilo kako bi se budući objekat uklopio u prirodno okruženje. Ograda bi trebala da ima ulogu da naglasi granicu lokacije a ne da izdvoji lokaciju iz okruženja, imajući u vidu činjenicu da je lokacija okružena privatnim parcelama sa jako malim frontom prema javnim površinama.

Ulazne kapije (glavnu i ekonomsku) planirati kao prostorne repere bez pretjerane dekoracije.

K. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

U zahvatu zone grobnih mjesta u sklopu internog saobraćaja potrebno je predvidjeti razvode vode i elektroenergetskih kablova za dovod električne energije i za rasvetu unutar zone i na adekvatnim mjestima predvidjeti česme ili dekorativne vodne površine, u cilju održavanja čistoće i zelenila, kao i u estetskom smislu

L. UREĐENJE TERENA

Najveći dio zahvata lokacije bi trebalo da obuhvata pejzažno uređenje specijalne namjene, odnosno pejzažno uređenje groblja. Dio opredijeliti za pejzažno uređenje javne namjene, zelenilo uz saobraćajnice.

Cilj uređenja jeste stvaranje vizuelnih i fizičkih barijera između grobnih polja kao i grobnih parcela i projektovanje prostora za miran odmor. Pejzažnim uređenjem potrebno je stvoriti "duh mjesta".

Planom je predviđeno projektovanje drvorednih sadnica uz pješačke zone kao i stvaranje sklopa žbunaste vegetacije između grobnih parcela. Bitan element uređenja jesu žive ograde koje imaju ulogu odvajanja grobnih mjesta i stvaranja sjenke.

Smjernice za pejzažno uređenje date su pojedinačno za objekte kao i trgove i grobna polja.

Zelene površine kompleksa Novog groblja čini nekoliko kategorija zelenila:

- Zaštitno zelenilo/tampon zona
- Zelenilo grobnih polja
- Reprezentativno zelenilo centralnih zona
- Zelenilo uz objekte-grobnice

X SMJERNICE I PREPORUKE

Rezultati provjere osnovnih postavki PUP-a i GUR-a, analiza postojećeg stanja kao i ankete želja zainteresovanih korisnika prostora odredili su pristup izradi ovog rješenja. Pristup je zasnovan na sljedećim stavovima:

- organizovanje sadržaja,
- poštovanje potrebnih sanitarno-tehničkih uslova,
- uklapanje internog kolskog i pješačkog saobraćaja u šemu objekata-grobnica
- obezbjeđivanje mirujućeg saobraćaja sa dovoljnim brojem parkinga
- obezbjeđivanju neometanog pješačkog kretanja unutar zone i povezivanja sa spoljnim pješačkim komunikacijama,
- obezbjeđivanje prečišćavanja otpadnih voda i zaštiti životne sredine,
- obezbjeđivanju mreže infrastrukture (vodovod, kanalizacija, elektroenergetika i telekomunikacije) kako bi se stvorili potrebni uslovi za nesmetani razvoj predviđene strukture).

XI. PROPISI OD ZNAČAJA ZA KONKURSNI ZADATAK

- Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list Crne Gore", br. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19 i 82/20)

Član 76. Zakona Idejnim rješenjem se utvrđuje generalna koncepcija za izgradnju objekta, a naročito: uklapanje objekta u prostor; položaj objekta u okviru lokacije i prema susjednim objektima; 3D vizuelizacija objekta; uslovi i rješenja priključenja objekta na saobraćajnu, instalacionu i drugu infrastrukturu i uređenje lokacije.

Idejnim rješenjem može se odrediti i faznost (tehničko-tehnološka i funkcionalna cjelina) građenja objekta.

- Pravilnik o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta, kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima ("Službeni list Crne Gore", br. 24/10 i 33/14)

Član 122. Udaljenost groblja od urbane zone ne bi trebala da bude veća od 15 km. Groblje se može locirati na udaljenosti od minimum 500 m od stambene zone, a od glavnih saobraćajnica na udaljenosti od minimum 300 m. Pri određivanju veličine groblja uzima se u obzir više faktora: broj stanovnika koji gravitiraju groblju, stopu smrtnosti stanovništva i grobni ciklus (rotacioni tonus).

Normativi za određivanje površine planiranog groblja iznosi 2,5 m² po broju stanovnika stanovnika koji gravitiraju groblju. Veličina grobnog mjesta je 2 m² a bruto površina je 3.38 m² za klasično sahranjivanje a za smještaj urni – neto površina je 0.64 m² a bruto površina 1.22 m².

Odnos površina za sahranjivanje prema prema površinama ostalog sadržaja kreće se u rasponu 60:40 % kod izrazito arhitektonske, a do 40:60% kod pejzažne kompozicije. Ova funkcionalna podjela uglavnom se sastoji u sljedećim odnosima: 60% površine namijenjene grobnim mjestima, 20% zelen i pojas i parkovski oblikovan prostor, 16% površine za pješačke staze i saobraćajnice, 3 % trg za ispraćaj sa objektima kapele, i 1 % ostali sadržaji.

- Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjenje pokretljivosti i lica sa invaliditetom ("Službeni list Crne Gore", br. 48/13 i 44/15)

-Pravilnik o načinu izrade i sadržini tehničke dokumentacije("Službeni list Crne Gore", br. 44/18 i 43/19)

Članom 10 je propisano kada se radi idejno rješenja tekstualna dokumentacija idejnog rješenja sadrži tehnički opis projektovanog objekta sa navođenjem potrebnih komunalnih kapacita, a za zgrade sa posebnim osvrtom na materijalizaciju i obradu površina elemenata omotača (fasada i krovova), elemenata okvira stolarije/bravarije i dodatnih fasadnih elemenata (balkonskih ograda, brisoleja i elemenata dekora), kao i materijalizaciju i obradu površina u okviru uređenja terena, potpisana od strane glavnog inženjera.

Članom 12 je propisano člana, kada se radi idejno rješenje numerička dokumentacija idejnog rješenja zgrade sadrži prikaz površina objekta sa namjenama i broj funkcionalnih jedinica.

Članom 13. je propisano: U svim grafičkim priložima u kojima se upisuju relativne kote objekta, obavezno se upisuje i podatak koja apsolutna visinska kota odgovara relativnoj nultoj koti objekta. Svi grafički prilozima bi trebalo da budu potpisani od strane vodećeg i odgovornog projektanta na obrascu 6.

Grafička dokumentacija idejnog rješenja sadrži grafičke priloge u odgovarajućoj razmjeri i to:

- 1) situacioni plan sa položajem objekta na lokaciji, prikazanim gabaritima, dimenzijama, karakterističnim visinskim kotama, udaljenosti od susjednih parcela i objekata, kao i prikazom postojećih objekata;
- 2) situaciju sa idejnim rješenjem uređenja terena;
- 3) izgled komunalnih objekta sa izgledom krova;
- 4) osnove, karakteristične presjeke; i
- 5) 3D vizuelizaciju sa prikazom postojećeg okruženja.